

Од 24 јуни до 1 јули МЦМС ја реализираше третата по ред студиска посета на Северна Ирска како дел од проектот Мост, овој пат наменета за новинари и претставници на организации кои соработуваат со медиумите и новинарите.

Што е всушност конфликтот?

Работниот дел од посетата започна со вовед во конфликтот во Северна Ирска. Како илустрација на 30 годишниот конфликт, учесниците имаа можност во текот на првиот ден да ги посетат тнр. Сидови на мирот подигнати помеѓу домовите на протестантската и католичката заедница. Низ деловите каде живее католичката заедница ги водеше Тим Браниган, католик и поранешен соработник на Ирската републиканска армија (ИРА) кој заради соработката одлежал 5 години во затвор. Водич низ протестантската заедница беше Тони Меколи, поранешен разнесувач на весници и активен медијатор во мировниот процес. Сидовите на мирот, кои во некои подрачја на Белфаст достигнуваат и до 10 метри, не ретко се „облагородени“ со тнр. мурали, односно слики кои треба да ги

потсетуваат минувачите и оние кои живеа покрај нив на ликовите на оние кои загинале во конфликтот. Следното изненадување беа вратите на сидовите кои во некои делови од градот се затвораа веќе во 21 часот. Луѓето од двете страни на сидовите не комуницираат, децата не се дружат, затоа што „од другата страна на сидот живеат непријателите“. И водачите на оваа група, тогаш за прв пат стагнаа во некои од подрачјата на Белфаст!

Учесниците се интересираа како во вака поделени заедници функционира животот. Во здравствениот систем, на пример, тенденцијата била да се направи по еден помал здравствен центар во секоја од заедниците. Во поголемите центри, персоналот е мешан, но сепак претежно протестантски или католички во зависност од тоа каде е изграден центарот. „Мојата прва средба со „другите“, вели Тони Меколи, беше на една вакцинација. Се сеќавам дека бев зачуден дека тие се исти како нас?!“

Училиштата се поделени. Тие често служат како средство за идентификација на која заедница и припаѓаат. Домаќините раскажуваа дека ако соговорникот не може на

основа на името, акцентот или други физички особености да разбере дали другиот е протестант или католик, сомнежот го надминува со прашањето во кое училиште учел. Единствено училиштата за деца со ментален хендикеп се интегрирани, додаваат тие.

И јавниот транспорт не е единствен. Дел од линиите биле укинати затоа што била напаѓани. Католиците користат црно такси за кое цените се како за јавен превоз и кое не влегува во протестантските делови од градот.

На крајот на денот, учесниците го посетија хотелот Фарсет сместен на самата мировна линија меѓу протестантите и католиците. Фарсет е изграден пред 10 години со средства од Мировните програми на ЕУ за да креира работни места. Во Северна Ирска многу работни места ги исклучуваат поранешните затвореници, па тие мораат да се снаоѓаат како што знаат и често се дел од „сивата економија“ на земјата. Тие дури не можат ни да патуваат во некои земји. Во хотелот Фарсет се организира дијалог за различни групи. Доаѓаат поранешни затвореници и разговараат со младите луѓе. Организаторите на ваквите средби се надеваат дека ваквата едукација на младите ќе помогне во

помирувањето. За жал, велат домаќините, проектите на помирување не влијаат многу на политичарите и владата. Тие многу бавно стануваат дел од програмите на политичките партии, а потоа и на самата влада. Политичките крила на двете страни едноставно не можат да се договорат за политиката на интеграција, а медиумите пак немаат таква иницијатива.

Некои факти за конфликтот

Конфликтот на островот датира од 12 век кога во Ирска пристигнале доселеници од Британија. Во 1916 година е кренато востанието во Даблин против улогата на Британија на островот. Во 1921 година е потпишан договор кој водел кон воспоставување на слободна Ирска држава составена од 26 региони. Останатите 6 региони останале во составот на Северна Ирска, а таа останала во составот на Британското кралство.

30-годишниот конфликт меѓу протестантите и католиците во Северна Ирска започнал во

1968 година со кампањата за граѓански права на католичката заедница.

- Протестантите и католиците не се согласуваа за многу прашања, на пример ни за тоа како да ја викаат државата. Тие дури различно ги именуваат некои од градовите.

- За време на 30-годишниот конфликт животот го загубиле повеќе од 3.600 лица
- Договорот од Велик петок (или Велигденскиот договор) е донесен на 10 април 1998 година.

- 20% од „мировните сидови“ се направена по Договорот.
- 95% од учениците учат во поделени училишта. Најголем дел од нив не се среќаваат со „другите“ до запишување на факултет, а некои ни тогаш.

- 97% од јавните установи се сегрегирани.

- 70% од луѓето велат дека повеќето од нивните пријатели се од иста религија.

- 10% од браковите се мешани

- Нема вистински средби меѓу заедниците. Меѓусебно не се посетуваат или тоа се случува многу ретко.

- Дури и во спортот се поделени: протестантите навиваат за Глазгов ренџерс, а католиците за Селтик.

Иницијативите за помирувањето - во рацете на граѓаните

Вториот ден беше посветен на две организации кои работат со заедниците, надвор од Белфаст.

Фондацијата во Ларн е католичка и работи во претежно или целосно протестантска област. Претставници на групата од Ларн посочија дека една од главните пречки во нивната работа е стравот. Кога доаѓаат на средби со луѓето од други заедници, луѓето се плашат дека ќе го изгубат идентитетот. Оние кои директно биле вклучени во конфликтот често си го поставуваат прашањето дали тоа било вистинското. Кога жалат за тоа што го направиле често се прашуваат, зошто целото тоа?

Медиумите во Северна Ирска

Третиот ден им беше посветен на медиумите. Белфаст Телеграф, ББЦ Северна Ирска и ТВ Висион. Освен за известувањето во време на конфликтот, учесниците се интересираа за функционирањето на медиумите, справувањето со предизвиците на Интернетот и социјалните медиуми итн. Последен во низата беше медиумот за млади – Вимпс што всушност е веб страница, водена од млади луѓе, кои ги користат последните веб технологии да им помогнат на младите да контактираат и влијаат на оние кои ги носат одлуките за нивните животи. Страницата им овозможува да го најдат пратеникот од нивната област и да му испратат порака за прашања што им се важни, можат да ја споделат нивната приказна, да дискутираат итн.

Како учесниците ја видоа Северна Ирска

Иако можеби немаше доволно време за целосно разбирање на комплицираниот конфликт во Северна Ирска, мировните видови беа многу „речити“ сметаат учесниците

на студиската посета. Од престојот и разговорите може да се види дека постои фокусираност и посветеност на градењето на мирот и одлучност да се оди понатаму.

Ситуацијата во Македонија може и не е толку лоша како што мислевме претходно, сметаат учесниците на студиската посета. Во Северна Ирска се користат повеќе модели за тоа како да се подобри ситуацијата. По ова искуство, сметаат тие, подобро се гледаат можностите за работа на полето на градењето мир во Македонија посебно преку медијацијата и тоа за секојдневна употреба, не само како исклучок. Она што и недостасува на Македонија, сметаат тие, е граѓански активизам кој го има во Северна Ирска.

Што се однесува до Договорот од велик петок кој е користен како основа за Охридскиот рамковен договор во Македонија, учесниците забележаа дека спроведувањето е константно и дека во целиот процес на помирување се вложуваат доста пари кои Македонија го нема за имплементирање на договорот. Поврзано со тоа економската ситуација е многу подобра за разлика од онаа во Македонија. Освен тоа, сметаат тие,

луѓето во Македонија се подготвени да одат понатаму ама политичарите не се. Она што би требало да го прават медиумите во Македонија е да бараат отчетност од политичарите, а не го прават тоа.

Она што им недостасуваше на учесниците беа средбите со политичарите како и претставниците на власта кои би ги презентирале податоците за постигнувањата од Договорот од велик петок. Заедно со ова и впечатоците на луѓето од двете заедници кои би зборувале за тоа како гледаат на прогресот по потпишувањето на договорот. Можеби, сметаат тие, не е лошо да се сретнат и не толку умерени луѓе, на пример претставници на радикалните страни. Тоа може да делува како огледало за да се види сопствената слика подобро.